

Elazığ İl Merkezindeki Hastanelerde Doğum Yapan ve İl Merkezinde İkamet Eden Kadınlarda Akraba Evliliklerinin İncelenmesi

Dr. Edibe PİRİNÇCI¹, Dr. Ferdane OĞUZÖNCÜL², Dr. Yasemin AÇIK²,
Fırat Üniversitesi Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu¹, Tıp Fakültesi,
Halk Sağlığı Anabilim Dalı², ELAZIĞ

- ✓ Elazığ il merkezinde bulunan hastanelerde doğum yapan kadınlarda akraba evlilikleri sıklığını araştırmak amacıyla yapılan bu çalışmada; 1 Şubat 1999 - 25 Mart 1999 tarihleri arasında doğum yapan 1047 kadının 500'üne ulaşılmıştır. Kadınların %28.8'i (114 kişi) akraba evliliği yapmıştır. Akraba evliliklerinin %67.5'i (77 kişi) kardeş çocukları arasında yapılan birinci derece akraba evliliğidir. Akraba evliliği yapanların %27.6'sı (34 kişi) herhangi bir okul mezunu değil iken, %25.4'ü (73 kişi) ilk ve orta okul mezunudur. İlk evlenme yaşı ortalaması akraba evliliği yapan kadınlarda 20.0 (SD=3.7), erkeklerde 23.9 (SD=4.2) iken, akraba evliliği yapmayan kadınlarda 21.1 (SD=4.1), erkeklerde ise 25.7 (SD=5.6) olarak bulunmuştur (p>0.05). Akraba evliliği yapanlarda ölü doğum oranı %20.2 (23 kişi) iken, akraba evliliği yapmayanlarda bu oran %8.8 (34 kişi) dir (p<0.05). Son doğumlarında erken yaş (0-12 ay) bebek ölümü görülme sıklığı akraba evliliği yapanlarda %3.5 (4 kişi), akraba evliliği yapmayanlarda %0.8 (3 kişi)'dir (p<0.05). Sonuç olarak Elazığ'da akraba evliliği sıklığı halen önemini sürdürmektedir. Bu nedenle temel sağlık hizmetleri sunumunda evlilik çağındaki gençlere ve ebeveynlerine akraba evliliklerinin sakıncaları, genetik danışmanlığın önemi gibi konularda eğitim ve hizmet sunumuna ihtiyaç vardır.

Anahtar kelimeler: Akraba evliliği, hastane

- ✓ **A Research on Consanguineous Marriages of Women Who Are Settled and Gave Birth in The Hospitals in Elazig City Center**

In the research on women who gave birth to find out the frequency of marriages to relatives that was conducted in the hospitals in the Centrum of Elazığ, out of 1047 women who gave birth between 1st February and 25th March 500 women- approximately half of the total number- was taken into account. 28.8% of 500 marriages (114) are consanguineous, and the proportion of first degree consanguineous marriages is %67.5. 27.6% of these women who are married to their close relatives are illiterate and 25.4% are primary school graduates. It was found out that the average of marriage first age for women married to their relatives is 20.0 (SD=3.7) and for men married to their relatives is 23.9 (SD=4.2), whereas it is 21.1 (SD=4.1) for women and 25.7 (SD=5.6) for men married to people apart from their relatives (p>0.05). When still-born cases of infants are considered, the percentage is 20.2% for the relative couples; however it is 8.8% for the other group of couples. Furthermore, at their last childbirth, the frequency of the cases of the infants' death at their early ages is 3.5% for the couples married to their relatives whereas it is 0.8% for the others (p<0.05).

To sum up, because of the fact that marriages in relatives' being widespread in Elazığ is still a considerable problem, youngsters at the age of marriage and their parents should be educated and serviced with fundamental health services about the subjects like the inconveniences of marriages in relatives and the vitality of genetic consultations.

Key words: Consanguineous marriage, hospital

GİRİŞ

Müşterek atadan gelen kan yakını bireyler arasında yapılan evliliğe akraba evliliği denilmektedir⁽¹⁾. İnsanlar arasındaki akrabalık derecelerini belirtmek için değişik terimler kullanılmaktadır. Çocuklarla, anne-baba ya da kardeşlerin kendi aralarındaki akrabalık birinci derece akrabalık, yeğenlerle, amca dayı, hala, teyze ya da torunlarla büyük ebeveynler arasındaki akrabalıkda ikinci derece akrabalık olarak tanımlanmaktadır⁽²⁾. Akraba evliliği ya da kan yakını evlilikler; otozomal ressesif nitelikli mutasyon taşıyan bireyleri yan yana getirme özelliği nedeni ile risklidir. Eğer ailede istenmeyen özellik ya da hastalıkları meydana getiren bir gen var ve karı-koca da akraba ise bu bireylerin heterozigot olma olasılıkları genel topluma oranla daha yüksektir. İşte bu durum tıbbi açıdan sakıncalı sonuçlara neden olabilir^(2,3).

Günümüzde kalıtsal hastalıkların temel nedenlerinden olan akraba evlilikleri gelişmiş toplumlarda çok az görülmesine karşın ülkemiz için hala önemli bir sorun oluşturmaktadır. Kuzey ve Batı Avrupa'da akraba evliliği sıklığı %1.0'dir⁽⁴⁾. Akraba evliliklerinin yüksek olduğu ülkeler genellikle İslam ülkeleridir. Sıklık Kuveyt'de %54.3, İsrail'deki Araplar'da %44.3, Pakistan'da %46.0 ve %50.3 dir⁽⁵⁻⁷⁾. Akraba evliliği sıklığı Japonya'da %3.4, Çin'de %3.0, Fransa'da %1.0, İsveç'te %0.9, Hollanda'da %0.4'dür⁽⁸⁾.

Türkiye'nin değişik bölgelerinde yapılan çalışmalarda oldukça farklı akraba evliliği oranları saptanmıştır. Ulusoy ve Tunçbilek akraba evliliği sıklığını 1987'de %23.1, 1989'da %21.4 bulmuştur^(9,10). Bu oran batı illerinden, Doğu Anadolu illerine doğru giderek artmakta; %37.4 gibi değerlere ulaşmaktadır^(11,12).

Akraba evlilikleri zararlı genlerin bir araya gelmesini sağlayarak otozomal ressesif hastalıkların görülme sıklığını arttırmaktadır. Bu

şekilde düşük, ölü doğum ve erken yaş bebek ölümlerine sebep olduğu düşünülmektedir. Ancak akraba evliliğinin, erken yaş bebek ölümleri üzerindeki etkisini kötü sosyo-ekonomik şartlardan ayırt etmek mümkün olmadığından, konu üzerindeki tartışmalar açıklığa kavuşmamıştır⁽¹³⁾.

Bu çalışma Elazığ il merkezindeki hastanelerde doğum yapan kadınlarda akraba evliliği oranını tespit edip tıbbi sonuçlarını irdelemek amacı ile yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma Elazığ il merkezindeki bütün (Devlet, SSK ve Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi) hastanelerde doğum yapan 1047 evli kadından merkezde ikamet eden 500 kişiye görüşmecî yöntemi ile anket uygulanarak yapılmıştır. Çalışma 1.02.1999 ile 25.3.1999 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Anketler her gün aynı saatlerde hastanelere gidilerek uygulanmıştır. Araştırmamızda annelere, eşleriyle aralarında akrabalık olup olmadığı, gebelik boyunca ilaç alıp almadığı, herhangi bir kronik hastalığının olup olmadığı, gebelik sırasında enfeksiyon geçirip geçirmediği, doğum sırasında komplikasyon olup olmadığı sorulmuştur. Bir yıl sonra da (1.02.2000 ile 25.3.2000 tarihleri arasında) ailelerle telefonla görüşülerek bebekler hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Bu ailelerin %90'ına ulaşılmıştır. Annelere çocuklarının hayatta olup olmadığı, ciddi bir hastalık geçirip geçirmediği, geçmişse teşhis ve tedavisinin ne olduğu telefonla sorulmuştur. Canlı doğan bebeğin ilk 12 ay içinde ölmesi erken yaş bebek ölümü olarak kabul edilmiştir⁽¹⁴⁾. Elde edilen veriler SPSS programına kaydedilmiş, hata kontrolleri, tablolar ve istatistiksel analizler bu program yardımı ile yapılmıştır. İstatistiksel analiz yöntemi olarak ki-kare ve t testleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmamızda Elazığ il merkezinde doğum yapan 500 kadının 114'ü akraba evliliği yapmıştır. Elazığ'da akraba evliliği oranı %22.8 olarak bulunmuştur. Kadınların yaş ortalaması 27.6 ± 5.0 olarak bulunmuştur. Akraba evliliği yapan kadınların ilk evlenme yaşı ortalaması 20.0 (SD=3.7) olup, akraba evliliği yapmayanlara [21.1 (SD= 4.1)] göre daha küçük olduğu belirlenmiş ve yaş farkı istatistiki olarak önemli bulunmuştur (p:0.02). Akraba evliliği yapan erkeklerin ilk evlenme yaşları 23.9 (SD=4.2) olup, akraba evliliği yapmayanlara [25.7 (SD=5.6)] göre daha küçüktür ve yaş farkı istatistiki olarak anlamlıdır (p:0.035).

Akraba evliliklerinin derecelerine göre dağılımı Tablo I'de verilmiştir.

Herhangi bir okul mezunu olmayan

Tablo I. Akraba Evliliklerinin Derecelerine Göre Dağılımı.

Akrabalık Durumu	Sayı	%
1.Dereceden	77	67.5
2.Dereceden	28	24.6
Uzak akraba	9	7.9
Toplam	114	100.0

kadınların %27.6'sı (34 kişi), ilk veya ortaokul mezunlarının %25.4'ü (73 kişi) akraba evliliği yapmıştır (Tablo II). Lise ve yüksekokul mezunlarında akraba evliliği oranları azalmaktadır. Kadınların eğitilmiş olmaları ile akraba evliliği yapması arasındaki ilişki akraba evliliği azalması lehine istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0.05).

Erkeğin öğrenim düzeyi ile akraba evliliği ilişkisi incelendiğinde: okur-yazar olmayanların ve okur-yazar olanların %20.8'i (5 kişi), lise-yüksekokul mezunlarının da %19.4'ü (40 kişi) akraba evliliği yapmıştır (Tablo III). Erkeğin öğrenim düzeyi ile akraba evliliği arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamsızdır (p>0.05).

Akraba evliliği yapan kadınların %98.2'si (112 kişi), akraba evliliği yapmayanların %92.2'si (356 kişi) ev kadınıdır (Tablo IV). Aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0.05).

Akraba evliliği yapanlarda ölü doğum oranı %20.2 (23 kişi) iken akraba evliliği yapmayanlarda bu oran %8.8 (34 kişi) dir (Tablo V). Aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0.05).

Akraba evliliği yapanların %26.3'ü (30 kişi) kendiliğinden düşük yapmış iken akraba evliliği yapmayanlarda bu oran %25.4 (98

Tablo II. Çalışmaya Alınan Kadınların Akraba Evliliğine Göre Öğrenim Düzeylerinin Dağılımı .

Öğrenim düzeyi	Akraba Evliliği					
	Var		Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okur-yazar değil						
Okur-yazar	34	27.6	89	72.4	123	100.0
İlkokul-Ortaokul	73	25.4	214	74.6	287	100.0
Lise-Yüksekokul	7	7.8	83	92.2	90	100.0
Toplam	114	22.8	386	77.2	500	100.0

χ^2 : 14.31 SD: 2 p: 0.0008

Tablo III. Çalışmaya Alınan Erkeklerin Akraba Evliliğine Göre Öğrenim Düzeylerinin Dağılımı.

Öğrenim düzeyi	Akraba Evliliği					
	Var		Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okur-yazar değil	5	20.8	19	79.2	24	100.0
Okur-yazar						
İlkokul-Ortaokul	69	25.6	201	74.4	270	100.0
Lise-Yüksekokul	40	19.4	166	80.6	206	100.0
Toplam	114	22.8	386	77.2	500	100.0

 $\chi^2: 2.56$ SD: 2 p: 0.279**Tablo IV.** Çalışmaya Alınan Kadınların Akraba Evliliğine Göre Çalışma Durumu Dağılımı.

Çalışma durumu	Akraba Evliliği					
	Var		Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ev kadını	112	98.2	356	92.2	468	93.6
Çalışıyor	2	1.8	30	7.8	32	6.4
Toplam	114	100.0	386	100.0	500	100.0

 $\chi^2: 5.32$ SD: 1 p: 0.0211**Tablo V.** Çalışmaya Alınan Kadınların Akraba Evliliği ve Ölü Doğum Yapma Göre Dağılımı.

Ölü doğum	Akraba Evliliği					
	Var		Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Olan	23	20.2	34	8.8	57	11.4
Olmayan	91	79.8	352	91.2	443	88.6
Toplam	114	100.0	386	100.0	500	100.0

 $\chi^2: 5.32$ SD: 1 p: 0.0211

kişi)'dür (Tablo VI). Aralarındaki fark istatistiksel olarak önemsizdir ($p>0.05$).

Akraba evliliği yapanların %14.0'ünde (16 kişi) doğum yaparken bir komplikasyon (Plasenta Previa, Plasenta Dekolmanı, Erken

Membran Ruptürü v.s.) meydana gelmişken, akraba evliliği yapmayanların %10.6 sında (41 kişi) bir komplikasyon görülmüştür (Tablo VII). Aralarındaki fark istatistiksel olarak önemsizdir ($p>0.05$).

Tablo VI. Akraba Evliliğine Göre Kendiliğinden Düşüklerin Dağılımı.

Kendiliğinden düşük	Akraba Evliliği					
	Var		Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Olan	30	26.3	98	25.4	128	25.6
Olmayan	84	73.7	288	74.6	372	74.4
Toplam	114	100.0	386	100.0	500	100.0

χ^2 : 0.04 SD: 1 p: 0.842

Tablo VII. Akraba Evliliğine Göre Doğum Sırasında Komplikasyon Görülme Dağılımı.

Komplikasyon	Akraba Evliliği					
	Var		Yok		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Görülen	16	14.0	41	10.6	57	11.4
Görülmeyen	98	86.0	345	89.4	443	88.6
Toplam	114	100.0	386	100.0	500	100.0

χ^2 : 1.015 SD: 1 p: 0.3137

Çalışmaya alınan gebe kadınların akraba evliliğine göre şu andaki gebeliklerinin akitininin dağılımı Tablo VIII'de verilmiştir. Akraba evliliği yapan kadınların; şu andaki gebeliğinde spontan abortus oranı %2.6 (3 kişi) ölü doğum oranı %1.8 (2 kişi), ikiz doğum oranı %1.8 (2 kişi) olup akraba evliliği yapmayan kadınlardaki aynı oranlarla istatistiksel olarak fark bulunamamıştır ($p>0.05$). Şu andaki gebeliğinde erken yaş bebek ölüm oranı akraba evliliği yapanlarda %3.5 (4 kişi), yapmayanlarda ise %0.8 olup aradaki fark anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Akraba evliliği yapanlarda normal doğum oranı %89.4 (102 kişi) iken yapmayanlarda bu oran %94.2 (364 kişi) olup aradaki fark anlamlı bulunmuştur. ($p<0.05$).

TARTIŞMA

Akraba evliliği sıklığının ülkemizde Doğu, Güneydoğu, Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinde yüksek, fakat batıya doğru gittikçe çeşitli nedenlerle düşüş gösterdiği farklı çalışmalarla kanıtlanmıştır^(9,15).

Elazığ il merkezinde çeşitli hastanelerde doğum yapan kadınlarda akraba evliliği oranı %22.8 olarak bulunmuştur. Bu oran 1988 yılında Hacettepe Üniversitesi ile Nüfus Etütleri Enstitüsünün Türkiye çapında yaptığı araştırma sonuçlarına göre %30.8 olan Doğu Anadolu ortalamasından düşük, %12.8 olan Batı Anadolu ortalamasından ise yüksek bulunmuştur⁽¹⁶⁾. Daha önce yapılmış olan çalışmalarda akraba evliliği oranları Diyarbakır'da %31.0, Ankara'da %25.0, Eskişehir'de %16.0

Tablo VIII. Akraba Evliliğine Göre Kendiliğinden Düşüklerin Dağılımı.

Şu andaki gebelik durumu	Akraba Evliliği						Fisher's Exact Testi (1-sided)
	Var		Yok		Toplam		
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	
Spontan abortus	3	2.6	6	1.6	9	1.8	p: 0.337
Ölü doğum	2	1.8	4	1.0	6	1.2	p: 0.414
Erken doğum	1	0.9	3	0.8	4	0.8	p: 0.646
Erken yaş bebek ölümü	4	3.5	3	0.8	7	1.4	p: 0.051
İkiz doğum	2	1.8	6	1.6	8	1.6	p: 0.577
Normal doğum	102	89.4	364	94.2	466	93.2	p: 0.061
Toplam	114	100.0	386	100.0	500	100.0	

Konya'da %23.0, Bolu'da %21.0, Samsun'da %17.0, İstanbul'da %15.0, Antalya'da %35.0 dir⁽¹⁵⁾.

Tablo I'de görüldüğü gibi akraba evliliğinin %67.5'i birinci derece akraba evliliği, %24.6'sı ikinci derece akraba evliliği, %7.9'u ise uzak akraba evliliklerinden oluşmaktadır. Bostancı ve ark.'nın Elazığ'da erlerde yaptığı çalışmada bu oran sırasıyla %15.1, %5.4, %3.2 bulunmuştur⁽¹⁷⁾. Bayık'ın Naldöken Sağlık Ocağı bölgesinde yaptığı çalışmada akraba evliliklerinin %56.4'ü birinci derece, %12.0'si ikinci derece, %31.6'sı uzak türde akraba evlilikleri olarak bulunmuştur⁽¹⁸⁾. Çivi ve ark.'nın Konya'da yaptığı çalışmada ise birinci derece evlilik oranı %63.0, Sümer ve arkadaşlarının Sivas'ta yaptığı çalışmada ise bu oran %11.6 bulunmuştur^(4,19). 1988 yılında Tunçbilek ve Ulusoy'un ülkemizde yapılan çalışmada akraba evliliklerinin %83.3'ü birinci ve ikinci derece akraba evliliği olarak saptanmıştır⁽²⁰⁾. Bu çalışmalardan elde edilen bulgulara göre birinci ve ikinci derece akraba

evliliği oldukça yüksek olup batıdan doğuya gidildikçe artmaktadır.

Araştırmamızda akraba evliliği yapan kadınlarda ilk evlenme yaşı ortalaması 20.0 (SD=3.7), akraba evliliği yapmayan kadınlarda ise 21.1 (SD=4.1) olarak bulunmuştur. Akraba evliliği yapan erkeklerde ise ilk evlenme yaşı 23.9 (SD=4.2), akraba evliliği yapmayan erkeklerde ise 25.7 (SD=5.6) dir. Bulgularımıza göre akraba evliliği yapan kadın ve erkekler, bu tip bir evlilik yapmayanlara göre daha erken evlenmektedir. Bertan ve ark.'nın Ankara'nın bir mahallesinde yaptıkları çalışmada da akraba evliliği yapanlarda ilk evlenme yaşı ortalaması 17.6±0.3, akraba evliliği yapmayanlarda ise 17.6±0.2 olarak bulunmuştur⁽²¹⁾.

Tablo II'de kadınların öğrenim düzeyi ile akraba evliliği kıyaslandığında kadınların öğrenim durumlarının yükselmesi ile akraba evliliği oranının azaldığı gözlenmiştir. Gerek Türkiye genelinde yapılan çalışmalar^(10,22), gerekse çeşitli illerdeki aynı konudaki çalış-

malar^(23,25,27) bizim bu bulgumuzu desteklemekte ve kadınlarda eğitim durumunun yükselmesiyle akraba evliliği oranının azaldığını göstermektedir.

Tablo III'de erkeklerde öğrenim düzeyi ile akraba evliliği karşılaştırıldığında lise-yüksekokulu bitirenlerin %19.4 ü, ortaokul ve daha az öğrenim görenlerin %46.4 ü akraba evliliği yapmıştır. Aradaki fark anlamlı değildir ($p>0.05$). Sümer ve ark.'nın Sivas'ta yaptığı bir çalışmada ise öğrenim durumu ile akraba evliliği karşılaştırıldığında, akraba evliliği sıklığı lise-yüksekokulu bitiren erkeklerde %35.8 iken ortaokul ve daha az öğrenim yapanlarda %89.1 olup, aradaki farkın anlamlı olduğu belirtilmiştir⁽¹⁹⁾ ($p<0.05$). Araştırmamızda her ne kadar anlamlı değilse de erkeklerin öğrenim düzeylerinin yükselmesi ile akraba evliliği sıklığının azaldığı görülmüştür.

Tablo IV'de görüldüğü gibi akraba evliliği yapıp ev hanımı olanların oranı %98.2 iken, akraba evliliği yapmayanlarda ev hanımı olanların oranı %92.2 dir. Aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$). Genç ve ark.'nın Bursa'da yaptığı çalışmada da akraba evliliği yapanlarda ev hanımı olanların oranı %92.7 iken, akraba evliliği yapmayanlarda bu oran %92.2 olup aradaki fark anlamlıdır ($p<0.05$)⁽²⁴⁾. Bu bizim çalışmamızla uyumludur.

Çalışmamızda akraba evliliği yapanlarda ölü doğum oranı %20.2 iken, akraba evliliği yapmayanlarda bu oran %8.8 dir (Tablo V). Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$). Yani akraba evliliklerinde ölü doğum oranı iki kat daha fazladır. Genç ve ark.'nın Bursa'da yaptığı çalışmada akraba evliliği yapanlarda ölü doğum oranı %10.3 iken, yapmayanlarda bu oran %6.2 dir⁽²⁴⁾.

Tablo VI'da görüldüğü gibi akraba evliliği yapanlarda kendiliğinden düşük sıklığı %26.3 iken, akraba evliliği yapmayanlarda bu oran %25.4'dür. Aradaki fark istatistiksel olarak

anlamsızdır ($p>0.05$). Antalya'da yapılan bir çalışmada ise bu oran anlamlı bulunmuştur⁽²⁵⁾.

Tablo VII'de görüldüğü gibi doğum yapan kadınlarda obstetrik komplikasyon (plasenta previa, plasenta dekolmanı, erken membran rüptürü vs.) görülme oranı akraba evliliğinde %14.0 iken, akraba evliliği yapmayanlarda bu oran %10.6 dır. İstatistiksel olarak aradaki fark anlamsızdır ($p>0.05$). Bu komplikasyonların sebebi olarak ileri anne yaşı, kötü çevre şartları, yetersiz sağlık hizmetleri gibi etkenlerin gözönünde bulundurulması gerektiği düşünülmektedir. Tablo VIII'de görüldüğü gibi erken yaş (0-12) ay bebek ölüm oranı akraba evliliği yapanlarda %3.5 iken yapmayanlarda %0.8'dir. Aradaki fark anlamlıdır ($p<0.05$). Tüzün ve ark.'nın Elazığ'da yaptığı çalışmada 0-1 yaş bebek ölüm oranı akraba evliliği yapanlarda %6.2 iken, akraba evliliği yapmayanlarda %3.0 olarak belirtilmiştir⁽¹¹⁾. Kaplanoğlu ve ark.'nın Konya'da yaptıkları araştırmada akraba evliliklerinin spontan düşük, ölü doğum üzerine etkisiz olduğu buna karşılık erken yaş (0-12 ay) bebek ölümlerini anlamlı derecede artırdığı belirtilmiştir⁽²⁶⁾. Yakıncı ve ark.'nın Malatya'da yaptıkları bir çalışmada birinci dereceden akraba olanlarda erken yaş bebek ölümü %34.5 oranındadır. İlk bir yıl içerisindeki çocuk ölüm oranı ile birinci dereceden akrabalık arasındaki fark anlamlıdır⁽¹³⁾. Buna karşılık Tüzün ve Budak akraba evliliğinin ölüm oranlarını etkilemediğini bulmuşlardır^(11,28). Akraba evliliklerinin çocuk ölümleri üzerine etkisini araştıran Türkiye çapındaki araştırmalarda ise anlamlı bir fark bulunmuş, fakat düşük sosyo-ekonomik faktörlerle akraba evliliğinin bebek ölümleri üzerindeki etkisi birbirinden ayırt edilemediğinden, akraba evliliklerinin çocuk ölümlerinin bir sebebi olduğu sonucu kesinlik kazanmamıştır⁽⁹⁾. Solak ve ark.'nın Ege bölgesinde yaptığı çalışmada akraba evliliğinin ikiz doğumlar üzerine bir etkisinin olmadığı gözlenmiştir⁽²⁷⁾.

Sonuç olarak Elazığ'da sık akraba evliliği hala önemini sürdürmektedir. Evlilik çağındaki genç erkek ve kızların bu konuda eğitilmeleri gerekmektedir. Temel sağlık hizmeti veren sağlık kuruluşlarınca bir taraftan akraba evliliklerinin riskleri açısından toplumun bilinçlendirilmesi, diğer taraftan akraba evliliği yapmayı kararlaştıran çiftlere taşıyıcı tarama testleri ve genetik danışmanlık yapılarak, sağlıklı çocuk sahibi olmaları konusunda gerekli bilgilerin verilmesi yararlı olacaktır.

Geliş tarihi : 01.11.2001

Yayına kabul tarihi : 02.07.2002

Yazışma adresi:

Dr. Edibe PİRİNÇCI

Fırat Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

ELAZIĞ

KAYNAKLAR

1. Neyzi O, Ertuğrul T. Pediatri I. Genetik Bozukluklar. Nobel 1. Basım, İstanbul, 1989, 138.
2. Başaran N. Tıbbi Genetik. 6. Baskı, Bilim ve Teknik Yayınevi, İstanbul, 1996; 125-129.
3. Stine GJ. The New Human Genetics. Brown Publishers, Iowa, 1989; 420-422.
4. Çivi S, Kaplanoğlu N. Konya'da Akraba Evliliklerinin Sıklığı ve Tıbbi Sonuçları, Sağlık Dergisi, 1990; 62: 75-82.
5. Jaber L, Bailey-Wilson JE, Hay-Yehia M, et al. Consanguineous Matings in İsrail-Arab Community. Arch Pediatr Adolesc Med (United States), Apr 1994; 148: 412-415.
6. Yagoob M, Gustavson KH, Jalil F, et al. Early Child Health in Lahore, Pakistan. II. İnbreeding. Acta Pediatr Suppl (Norway) 83 Suppl, Aug 1993; 390: 7-26.
7. Jain VK, Nalini P, Chandra R, et al. Conjenital Malformations. Reproductive Wastage and Consanguineous Mating Aust N25-Obstet. Gynaecol. Australia, Feb. 1993; 33: 33-36.
8. Zhang JX. Effects of Consanguineous Marriages on Hereditary Diseases. A Study of The Han Ethnic Group in Different Geographic Districs of Zhejiang Province. Chung Huc I Hsueh Tsa Chih (Taipei) China, Nov 1992; 72: 74-76.
9. Ulusoy M, Tunçbilek E. Türkiye'de Akraba Evlilikleri ve Çocuk Ölümüne Etkisi. Nüfus Bilim Dergisi, 1987; 91: 7-26.
10. Tunçbilek E, Ulusoy M. Türkiye'de Akraba Evliliği, Nüfus Bilim Dergisi 1989; 11: 37-48.
11. Tüzün C, Elyas H. Elazığ İli Merkez ve Çevresinde Akraba Evlilikleri İnsidansı ve Tıbbi Sonuçları. Fırat Tıp Dergisi, 1996; 1: 60-64.
12. Baki A, Karagüzel A, Beşer E, ve ark. Consanguineous Marriage in Province of Trabzon, Türkiye Turk J Med Biol Res 1992; 3: 111-114
13. Yakıncı C, Kutlu N.O, Pac A, ve ark. Malatya İli Merkezinde Akraba Evlilikleri ve Çocuk Ölümüne Etkisi, MN Medical Network Klinik Bilimler ve Doktor, 1999; 5: 110-113.
14. Kalyoncu C. Akraba Evlilikleri ve Doğuştan Kusurlar, Trakya Tıp Fakültesi Dergisi, 1980; 2: 2.
15. Başaran N, Şaylı B, Başaran A, et al. Consanguineous Marriages in the Turkish Population. Clinical Genetics 1988; 34: 339-341.
16. Hacettepe Üniversitesi. Nüfus Etüdüleri Enstitüsü. Türkiye 1988, Nüfus ve Sağlık Araştırması, Ankara 1989.
17. Bostancı M, Boydak Ö, Bilgin N, ve ark. Elazığ İl Merkezindeki Erlerin Akraba Evliliği Konusunda Bilgi Tutum ve Davranışları Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 1997; 3: 20-26.
18. Bayık A. Naldöken Sağlık Ocağı Bölgesi'nde Akraba Evliliklerinin Yaygınlığı, III. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi 30 Nisan-2 Mayıs, Kongre Özet Kitabı, Ankara, 1992; 34.
19. Sümer H, Koçoğlu G, Polat H, ve ark. Sivas İl Merkezi ve Köylerinde Akraba Evliliği Sıklığı ve Ana Çocuk Sağlığına Etkileri, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 1996; 4: 291-294.
20. Tunçbilek E, Ulusoy M. Consanguinity in Turkey in 1988, Nüfus Bilim Dergisi, Türk J. Popul. Stud. 1989; 11: 35-46.
21. Bertan M, Doğan BG, Taş A, ve ark. Ankara'nın Bir

- Mahallesinde Yaşayan Kadınların İlk Evlenme Yaşları Konusunda Bir Araştırma, Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni, 1995; 16: 1-3.
22. Tunçbilek E. Türkiye'de Akraba Evlilikleri. Katkı, 1985; 6: 129-136.
23. Bilgel N, Okan N, Aytekin H, ve ark. Gemlik Yukarıhamidiye Mahallesinde Akraba Evlilikleri Aile ve Toplum Dergisi, 1991; 1: 95-102
24. Genç Z, Ediz B, Kan İ. Bursa'da Akraba Evliliklerinin İncelenmesi, Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 1992; 1: 5-17.
25. Güz K, Dedeoğlu N, Lüleci G, ve ark. Antalya Yöresinde Akraba Evliliği Sıklığı ve Tıbbi Sonuçları, Birinci Ulusal Prenatal Teşhis ve Anadolunun Genetik Yapısı Sempozyumu Tebliğ Kitabı, Eskişehir, 1989; 258.
26. Kaplanoğlu N, Paydak P. Konya'daki Akraba Evliliklerinin Sıklığı ve Tıbbi Sonuçları, Birinci Ulusal Prenatal Teşhis ve Anadolu'nun Genetik Yapısı Sempozyumu Tebliğ Özetleri Kitabı, Eskişehir, 1989; 258.
27. Solak M, Özcan F, Dağcı T, ve ark. Ege Bölgesinde (Manisa ,Denizli ve İzmir) Kan Yakını Evlilikler ve Tıbbi Sonuçları, Eciyes Üniversitesi Erciyes Tıp Dergisi 1997; 19: 78-84.
28. Budak TA, Alp MN, Çelik MY, Elbistan M. Kan Yakını Evliliklerin Diyarbakır Toplumundaki Sıklığı ve Bazı Etkileri Üzerine Araştırmalar, Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 1985; 12: 3-4.